

Psychische en psychiatrische klachten in het kraambed

Babykennis

Minke den Heijer

Orthopedagoog, Infant Mental Health-specialist

Welkom!

ALLE AFBEELDINGEN UIT DE PRESENTATIE ZIJN
VERWIJDERD, OMDAT HET BESTAND TE GROOT WAS
OM TE UPLOADEN..

Wie ben je?

Wat verwacht je vandaag te leren?

Programma

- Psychische en psychiatrische ziektebeelden:
 - Symptomen
 - Behandel mogelijkheden
- SSRI's en Finnegan observatielijst
- Taak en rol van kraamzorg
- In gesprek met het kraamgezin
- Ondersteuning bieden aan ouders en baby

Psychische en psychiatrische aandoeningen

- Stemmingsstoornissen
- Angststoornis
- Psychose
- Persoonlijkheidsstoornissen
- Trauma na seksueel misbruik

Depressie: Hoe vaak komt het voor?

Tot 65 jaar, in het leven tot dan toe:

Vrouwen: 1 op 4

Mannen: 1 op 7.5

Postpartum depressie:

Vrouwen: 1 op 10

Mannen: 1 op 10 (piek tussen 3-6 mnd)

Depressie

Hoe kan je een depressie
bij iemand herkennen?

Symptomen: depressie

- Depressieve stemming (verdriet/boosheid)
- Geen interesse/plezier in bijna alle activiteiten
- Gewichtstoename of afname
- Slaapklachten: niet kunnen slapen of teveel slapen
- Psychomotorische gejaagd of geremd
- Vermoeidheid/verlies van energie
- Gevoelens van waardeloosheid/inadequaat schuldgevoel
- Verminderd denk- en concentratievermogen
- Gevoelens van wanhoop / zelfmoordgedachten

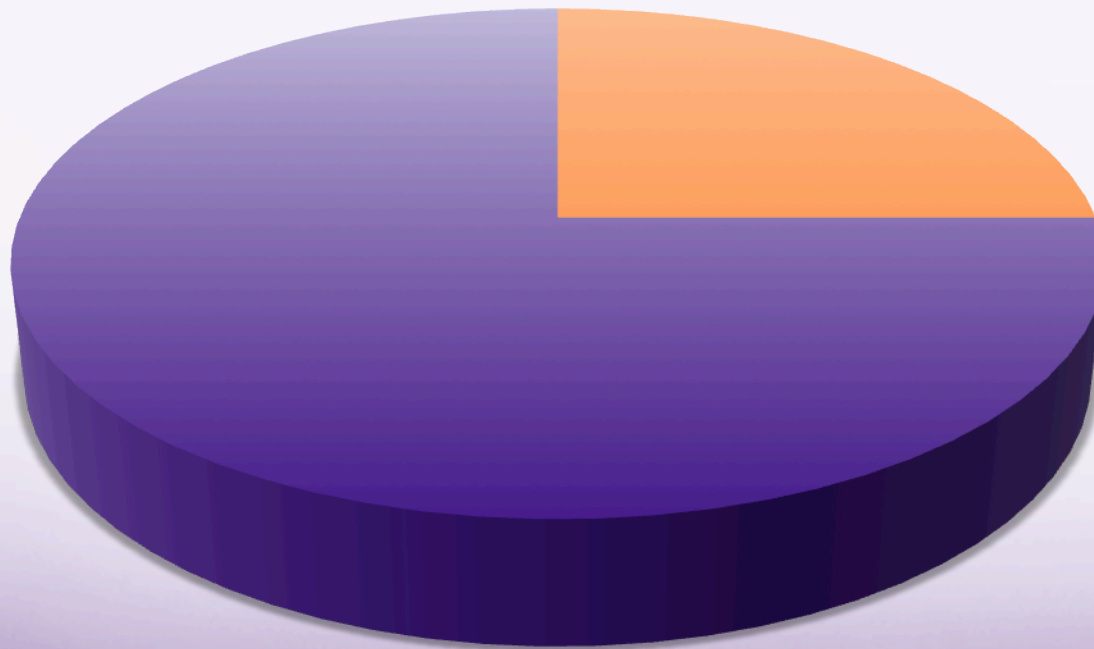

Babyblues of depressie?

Baby-blues

Percentage Baby-blues

70-80% van de
kraamvrouwen heeft
last van Baby-blues

- Geen klachten
- Babyblues

Baby-blues

- Duur: 2 uur – 2 weken
- Oorzaken:
 - Hormonale veranderingen
 - Negatieve bevallingsbeleving
 - Scheiding van baby
 - Schuldgevoel (bij gezondheidsproblemen)
 - Nieuwe verantwoordelijkheden

Beschermende factoren

Risicofactoren

Baby
slaapt
moeilijk

Weinig
probleem-
oplossend
vermogen

Baby
moeilijk
troostbaar

Kraamvrouw uit
zichzelf weinig

Eenzaamheid
/ dierbaren
verloren

Ervaart geen
steun in
kraamweek

Moeizame
band met
eigen ouders

Interview

- Interview met Tilda en Tim

Bipolaire stemmingsstoornis

Depressie afgewisseld met manische episodes

Ziektebeelden & symptomen

Leg elk symptoomkaartje bij
het juiste ziektebeeld

- Angststoornissen:
 - Paniekstoornis
 - Gegeneraliseerde angst
 - Sociale fobie
 - Specifieke fobie
- Post-partum psychose
- Persoonlijkheidsstoornis
- Trauma na seksueel misbruik

Angststoornissen

De 4 verschillende categorieën angststoornissen worden hier besproken

- Angstklachten zonder reële grond
- Sociale problemen door angst

Post-partum psychose

- Verlies van normaal contact met werkelijkheid
- Toetsing met realiteit is verstoord
- Grote verstoring informatieverwerking (waarneming en denken)
- Levensberoving:
 - Suicide 5%
 - Infanticide 4%

De gelukkige huisvrouw

- FILM

Post-partum psychose symptomen

- Wanen
- Hallucinaties
- Verstoord denken/spreken
- Abnormale motoriek
- Negatieve symptomen

*Sprake van post-partum psychose:
Aanvang tijdens zwangerschap of binnen 4 weken post-partum*

Hoe vaak komt het voor?

- Normale populatie: 0,1% - 0,2%
- Vrouwen met schizofrenie: 25% kans
- Vrouwen met bipolaire stoornis: 20-30% kans

Behandeling

- Direct huisarts en verloskundige op de hoogte brengen/crisisdienst inschakelen
- Medicatie
- Opname/scheiding van baby in eerste instantie meestal noodzakelijk
- Plaatsing op moeder-baby unit
- Ondersteuning van familie en baby

Persoonlijkheidsproblematiek

- Terugkerende angst-, stemmings- of gedragsproblemen
- Ontstaat door aanleg en omgeving
- Problemen op meerdere levensgebieden
 - Thuis
 - Werk
 - Opleiding
 - Vrije tijd (hobby's/vrienden)

Verschillende soorten persoonlijkheidsstoornissen

3 Verschillende soorten persoonlijkheidsstoornissen

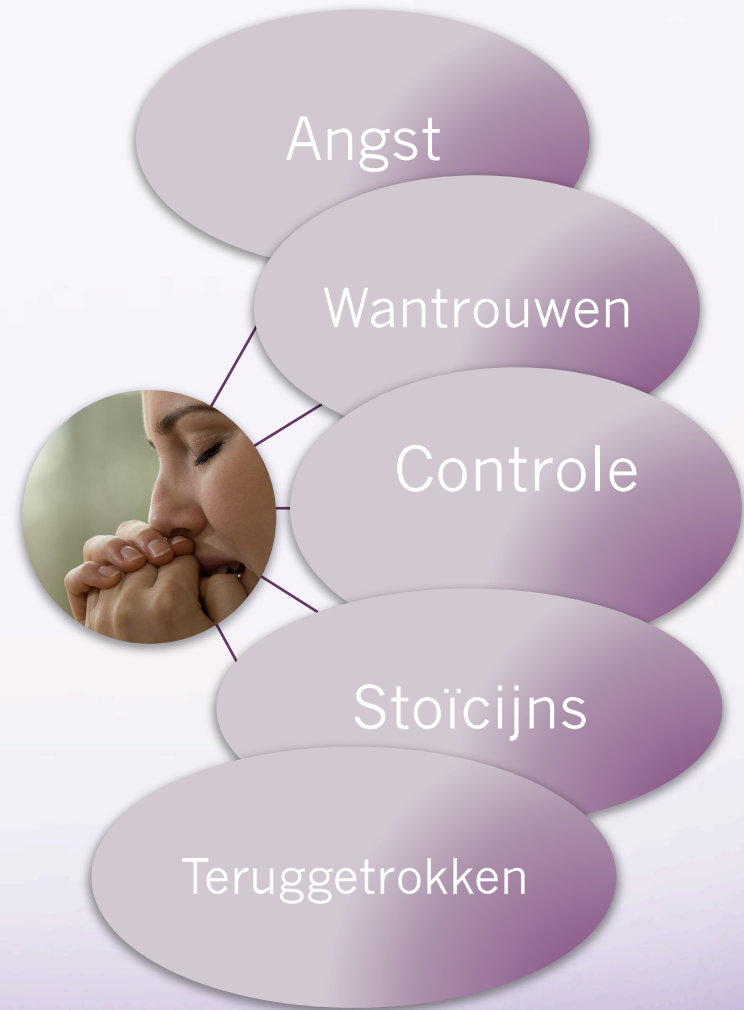
- Cluster A: Excentriek, vreemd, vaak alleen, leven geïsoleerd: *paranoïde, schizoïde, schizotypisch*
- Cluster B: Impulsief, moeilijk met emoties omgaan: *borderline, antisociaal, teatraal, narcistisch*
- Cluster C: Angstig, bang om relaties aan te gaan of mensen te verliezen, vermijden conflicten, onzelfstandig: *ontwijkend, afhankelijk, dwangmatig/obsessief compulsief*

Post-Traumatisch Stress Syndroom (PTSS)

- Herbelevingen (flashbacks)
Nachtmerries
Ongewild komt de herinnering boven alsof het trauma weer gebeurt
- Vermijding
Niet over het trauma willen praten/voelen/denken
Deel van het trauma niet meer herinneren
Vlakke gevoelens/somber/terug getrokken
- Spanning
Slaapproblemen (veel of weinig), irritatie, woede,
minder concentratie, schrikachtig, overdreven alert

“Moeilijk gedrag”

Kraamzorg bij PTSS na NSE

Confrontatie met trauma

- Zwangerschap (beweging voelen)
- Bevalling: overweldigende en oncononcontroleerbare pijn
- Medische handelingen: bv. Toucheren, gel van echo apparaat
- Omstandigheden: Bijv. naakt zijn met omstanders
- Baringspositie: Bijv. liggend op rug
- Angst voor onvoorziene omstandigheden
- Luide ademhaling
- Verzorging van hechtingen
- Geslacht van het kind (meisje- slachtoffer, jongen- dader) –
- Verbale uitingen: “Het is zo weer over.”
- Borstvoeding
- Verschonen van de baby

Aanbevelingen

- Vraag naar behoeften en wensen
Hoeveel behoefte is er om te praten?
- Lichamelijk controles
 - Minimaliseren
 - Hoe wil ze de controles
 - Telkens vertellen wat je gaat doen en hoe lang het duurt
 - Plotse bewegingen voorkomen
- Zorg goed voor jezelf!

Behandelmogelijkheden

Bij alle besproken problematieken:

- Check: is er al behandeling/hulpverlening?
- Is de verloskundige op de hoogte?
- Geen behandeling?
Naar de huisarts!
- Huisarts kan doorverwijzen naar:
 - Psychiater
 - Psycholoog
 - Trauma therapeut
 - IMH-specialist

Wat zijn SSRI's?

Medicijnen die worden voorgeschreven bij angst- en depressieve klachten.

Welke soorten zijn er?

De meest voorkomende SSRI's zijn:

- Cipramil
- Lexapro
- Prozac
- Fevarin
- Seroxat
- Zoloft

Wat zijn de gevolgen voor de zwangerschap?

Geen effect

- Miskraam
- Zwangerschapsduur
- Baringsuitkomsten
- Aangeboren afwijkingen

Aanwijzingen voor verhoogd risico op

- Persisterende pulmonale hypertensie van de neonat (PPHN)

Kans: 0,25-0,4% bij SSRI gebruik na 20 weken zwangerschap

Wat is PPHN?

Hoge vaatweerstand in de longvaten

Weefsels in het lichaam worden gedeeltelijk of geheel onvoldoende voorzien van zuurstof

Symptomen PPHN

- De baby is ziek bij geboorte of in de eerste uren na de geboorte
- Blauwe kleur (cyanose)
- Snelle ademhaling
- Snelle hartslag
- Een laag zuurstofgehalte in het bloed, zelfs als het 100% zuurstof toegediend krijgt

*Niet elke baby heeft precies deze symptomen,
deze kunnen verschillen per baby*

Behandeling

Zie je deze symptomen:

Bel de verloskundige en direct naar het ziekenhuis
voor behandeling!

SSRI's en borstvoeding

- Voorkeur voor: Seroxat en Zoloft
- Als vrouwen tijdens de zwangerschap al gestart zijn met Prozac of Cipramil kunnen zij dit blijven gebruiken tijdens de borstvoeding

Stoppen met SSRI gebruik?

Aanbeveling:

Psychotherapie

Regelmatige beweging

Ontwenningverschijnselen SSRI

- Finnegan observatieschaal
- 1e 3 dagen post-partum observeren

TABEL 2. Finneganscore om symptomen van drugsontwenning bij pasgeborenen te kwantificeren^{3*}

symptoom	score		score
centraal zenuwstelsel		temperatuur	
huilen met hoge stem		< 38,5°C	1
ja, niet continu	2	≥ 38,5°C	2
ja, continu	3	frequent geeuwen	
slapen na voeding		(> 3 maal/20 min)	1
< 1 uur	3	cutis marmorata	1
1 tot 2 uur	2	neusobstructie	1
2 tot 3 uur	1	frequent niezen	
reflex van Moro		(> 3 maal/20 min)	1
verhoogd	2	neusvleugelen	2
uitgesproken verhoogd	3	ademfrequentie	
tremoren		> 60/min	1
geringe, bij prikkelen	1	> 60/min met intrekkingen	2
ernstige, bij prikkelen	2		
geringe, in rust	3	gastro-intestinaal	
ernstige, in rust	4	drinken	
verhoogde spiertonus	2	verhoogde zuigbehoefte	1
excoriaties	1	slecht drinken	2
spiertrekkingen		passage	
myoklonieën	3	regurgitatie	2
convulsie	5	projectiel braken	3
metabool, vasomotorisch,		ontlasting	
ademhaling		brijig	2
transpireren	1	diarree	3
		totale score	...

*Per item telt de hoogste score. Bij een totale score > 8 gedurende > 4 uur is medicamenteuze behandeling geïndiceerd (zie tabel 1).

Normale huil

film

High pitch cry

film

Cutis Marmorata

Gemarmerde huid:
Vaatpatroon van
rode of paars
doorschemerende
vaten, vooral aan
de benen

foto

De rol van kraamzorg

Wat moet je weten?
Wat moet je doen?

Wat moet je weten?

Wat moet je doen?

Weten

- Welke zorgverlener is casemanager?
- Wat is de taak van de casemanager?
- Wat is het beleid voor dit gezin?
- De observatie van de baby: Wie observeert, hoe lang, onder wiens verantwoordelijkheid?
- Borstvoeding? Welke medicatie?

Doen

- Zoek uit wie de casemanager is
- Vraag casemanager wat het beleid is voor dit gezin (thuis/ziekenhuis/observaties)
- Koppel terug aan kraamgezin

In gesprek met het kraamgezin

Wat is de
belangrijkste
gespreksvaardigheid?

LUISTEREN!

Wat is de
belangrijkste
gespreksvaardigheid?

Wanneer luisteren om te
reageren,
over gaat in luisteren om te
begrijpen,
ontstaat echt contact

Hoe luister jij?

Helpend

- Ik sta open
- Ik heb geduld en laat de ander uitpraten voordat ik reageer
- Ik vraag door als ik denk dat iets belangrijk is
- Ik geef feedback als ik luister en check of ik de ander goed heb begrepen

Niet helpend

- Ik vorm snel mijn mening
- Ik ben ongeduldig en onderbreek de ander
- Ik geef te snel advies over hoe de ander iets kan aanpakken
- Ik ga er vanuit dat ik precies snap wat de ander bedoelt

Wat roept de baby op?

- Hoe is het voor je om je baby vast te houden?
- Wat gebeurt er met je als de baby huilt?
- Op wie vind je dat de baby lijkt?

Wat heeft de ouder nodig?

- Waar heb jij behoefte aan?
- Hoe kan dat geregeld worden?

Wat heeft je baby nodig?

- Geef voorlichting over emotionele behoeftes van baby's
 - Lichamelijk contact
 - stimuleer: huid op huid contact, dragen
 - Reactie van ouders op signalen
 - Huilen, onrustige bewegingen, kijken, handje uitsteken
 - Communicatie: Troost, praten, zingen
- Lukt het jou op dit moment om je baby dit te geven? Welke voorwaarden heb je nodig?

Ondersteuning bieden aan hechting

- Samen de baby observeren
 - Wat heeft de baby nodig?
 - Wat heeft de baby niet nodig?
 - Gedrag van de baby interpreteren en sensitief reageren
- Wat zullen moeilijke momenten worden met de baby?
Wie kan dan ondersteunen?
- Maak aantekeningen voor ouders!

Ondersteuning bieden

Voorspelbaarheid vergroten

- Routines
- Dagelijkse handelingen voorspelbaar maken
- Interactie stimuleren:
Ouders leren uitleggen wat zij gaan doen aan de baby (bv. verschonen, aankleden, optillen, naar buiten)

Contactmomenten benadrukken

“Wat drinkt hij goed bij jou.”

“Hij wil je echt leren kennen, hij kijkt heel goed naar je.”

“Hij ligt heerlijk ontspannen bij je, hij voelt zich duidelijk vertrouwd.”

Take Home Message & Evaluatie